

УДК 332.12. 330. 111.4(477)

JEL Classification Code: D24, P42

Л. Чернюк
Т. ПепаL. Chernyuk
T. Pepa**ТРАНСФОРМАЦІЙНО-МОДЕРНІЗАЦІЙНА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ
ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ****TRANSFORMATION AND MODERNIZATION PARADIGM OF THE DEVELOPMENT
OF FOOD INDUSTRY COMPLEX OF UKRAINE AND ITS REGIONS**

Стаття присвячена дослідженню трансформаційно-модернізаційного розвитку продовольчого комплексу країни та її регіонів. Визначено, з наданням параметричних характеристик, стан інвестиційно-інноваційної діяльності в комплексі у динаміці останніх років, проаналізовано модернізаційний маневр функціонування ПК в системі просторових координат, проведено аналітичний аналіз модернізаційних процесів в комплексі, визначено і охарактеризовано особливості і специфіку його складових з окресленням пріоритетів і перспектив.

Сформована трансформаційно-модернізаційна парадигма розвитку ПК з обґрунтуванням принципів і методів її побудови, визначенням передумов і факторів формування, окреслені її атрибути і базові положення, а також перспективні напрями і результативність її реалізації.

Ключові слова: модернізація, трансформація, продовольчий комплекс, парадигма, інноваційно-інвестиційний розвиток, перспективи, ефективність.

Постановка проблеми. В умовах поглиблення глобалізації та регіоналізації, розширення світогосподарських зв'язків, активного включення України та її регіонів до міжнародних інтеграційних процесів необхідним є подолання деструктивних проявів трансформаційних процесів, прискорення економічного зростання на основі активізації та оновлення господарської діяльності.

Вирішення важливих соціально-економічних задач трансформаційного періоду потребує приведення в дію потужних ринково-орієнтованих важелів у всіх сферах діяльності, зокрема в галузях продовольчого комплексу (ПК), для посилення дієвості та переорієнтації господарських процесів в напрямі реформування, модернізації та підвищення їх економічної результативності.

Продовольчий комплекс країни та його регіональні структури по своїй суті є інтегрованими регіональними системами в структурі господарського комплексу країни та її регіонів, де продовольче виробництво є домінуючою складовою їх господарської діяльності.

Наша країна Україна має унікальні та потужні природні ресурси, спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції та продукції харчової промисловості як складових масштабного продовольчого комплексу, який зосереджує в своєму складі сільськогосподарське виробництво, переробну промисловість та продовольчий ринок. Від його комплексного та збалансованого розвитку, ефективності функціонування складників залежить рівень задоволення потреб населення в продовольчих товарах, добробут населення та продовольча безпека. Наразі, через незадовільне матеріально-технічне забезпечення його розвитку, застарілу економічну базу, яка не відповідає сучасним вимогам розвитку ринкової економіки, неможливе ефективне використання наявного ресурсного потенціалу. Звідси необхідність розробки концептуальних підходів та практичних заходів до обґрунтування перспектив розвитку продовольчої системи країни та її регіональних ланок на основі оцінки стану в основних його складових, наявних диспропорцій функціонування та деструктивних процесів трансформації та модернізації з метою переорієнтації тенденцій їх розвитку в прогресивному напрямі.

Вивченість проблеми. Різнопланові проблеми економічного, організаційного, соціального, екологічного, управлінського характеру розвитку ПК знайшли відображення в численних працях вітчизняних вчених, зокрема таких як: Б. М. Данилишин, Л. Г. Дейнеко, П. П. Борщевський, М. П. Бутко, З. В. Герасимчук, О. В. Коломицева, А. Г. Мазур. Однак, при глибині й масштабності досліджень, де закладено вагоме методологічне підґрунтя для визначення напрямів розвитку комплексу, залишаються недостатньо вивченими та не знайшли належного висвітлення проблеми щодо модернізаційного потенціалу комплексу та сучасних оновлених і прогресивних процесів модернізації його розвитку в умовах трансформації та посилення інтеграційних процесів з врахуванням сучасних викликів та ризиків соціально-економічного характеру. Цю нішу має частково заповнити дана стаття.

Метою даної роботи є обґрунтування формування трансформаційно-модернізаційної парадигми розвитку продовольчого комплексу та розробка напрямів її реалізації в контексті державної інноваційної політики.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан соціально-економічного розвитку характеризується значними трансформаційними процесами, які визначають напрями і масштаби розвитку країни та її міжгалузевих комплексів, обумовлюють необхідність розширення залучення в господарську практику потенціалу всіх сфер економічної діяльності.

Трансформація загалом є процесом перетворення, видозміни явищ, ситуації, що супроводжується відмиранням одних елементів, рис, властивостей і появою нових. Як відомо, будь-яка система не може довго існувати без істотного вдосконалення, що супроводжується певними змінами. Пусковим механізмом і рушійною силою перетворень та змін є суперечності між новими цілями і пріоритетами системи, що виникають в процесі її функціонування, та старими завданнями її формування.

Серед трансформаційних процесів найбільш вагомими є структурні, організаційні, управлінські, а також територіальні. Якщо структурні трансформації містять в собі зміну компонентів системи, потужностей і масштабів виробництва, взаємозв'язків та виробничих пропорцій, зрушення в їх цілісності, то організаційні – це зміна форм організації виробництва в системах, підвищення їх комплексності; а управлінські – це зміна планування, регулювання, фінансування й удосконалення самої управлінської структури. В свою чергу, територіальні трансформації передбачають формування нових прогресивних видів територіальної організації, зміну просторових пропорцій, упорядкованість й становлення нових регіональних форм виробництва та регулювання їх розвитку. Всі типи трансформаційних процесів повинні базуватись на активізації інвестиційної та інноваційної діяльності та управлінні цими процесами, модернізаційній діяльності через послаблення одних форм власності і посилення інших, поетапно забезпечуючи переорієнтацію структури регіональних господарських систем країни і її регіонів. Це все відноситься до усіх міжгалузевих виробничо-територіальних комплексів, зокрема стратегічного значення, яким є агропромисловий.

Ядром агропромислового комплексу країни та її регіонів є продовольчий комплекс, який структурно включає сільськогосподарське виробництво та переробну харчову промисловість, а також продовольчий ринок. Відповідний рівень і збалансованість функціонування його складників є основою забезпечення потреб населення в продовольстві та гарантування продовольчої безпеки.

На жаль, в основній компонентній складовій ПК наявна слабка матеріально-технічна база сільськогосподарських і переробних підприємств, що зумовлює високу собівартість виробництва продукції; а також низька продуктивність сектору продовольства; слабо сформований ринок продовольчої продукції, недостатній розвиток підприємництва; диспаритет цін на продукцію сільського господарства і матеріально-технічні ресурси; високий ступінь зносу основних засобів виробництва (особливо в харчовій промисловості); низька конкурентоспроможність продукції значної кількості підприємств; низька інвестиційно-інноваційна активність підприємств, недостатній розвиток їх інфраструктури; високі ризики щодо реалізації інвестиційних проектів в комплексі та його модернізації. Звідси й необхідність розробки напрямів активізації та підвищення дієвості ПК та його основних ланок, усунення надмірної диференціації та диспропорційності задля забезпечення пріоритетності його розвитку, що є потужним поштовхом до підвищення ефективності його функціонування.

Диспропорційний характер розвитку ПК носить різноплановий характер, притаманний всім типам трансформаційної динаміки, а також інвестиційно-інноваційній і маркетинговій діяльності, модернізаційним процесам. Важливість вирішення завдань щодо життєздатності та стійкості комплексу в довгостроковій перспективі тісно пов'язана з окресленням цільових орієнтирів, основними рисами яких є: адекватність, підвищення ефективності й конкурентоспроможності та усунення загроз і посилення продовольчої незалежності країни. Актуальність необхідності запровадження комплексу заходів різнопланового характеру стосовно розвитку ПК посилюється сталістю тенденцій його функціонування в останні роки, що носять виражений негативний характер.

Так, лише за останній 2015 рік обсяги сільськогосподарського виробництва знизились на 4,8 %, обсяги виробництва переробної промисловості – на 3,1 %, зокрема виробництва харчових продуктів – на 1,2 %. Щодо виробництва окремих продуктів харчування, то помітне зниження їх обсягів за останній рік спостерігалось у виробництві цукру – на 29,6 %, олії – 7,3 %, ковбасних виробів – 9,7 %, молока – на 1,3 % (1, с. 3-10). Наприклад, виробництво цукру на 1 особу зменшилось з 47,7 кг до 34,1 кг. (2, с. 122). Водночас, рівень споживання продуктів харчування, як результативний індикатор процесу розвитку продовольчого комплексу, характеризувався негативною динамікою помітного та неухиль-

ного зменшення показників по основним групам продуктів із-за усталеного погіршення показників ефективності виробництва. Тож, споживання м'яса в розрахунку на одну особу в рік, яке в 2013 році становило 56 кг, в 2014 р. – 54 кг, знизилось в 2015 р. до 51 кг. Споживання молока, відповідно по роках, характеризувалось такими показниками – 221, 223, 210 кг/чол., олії – 13,3, 13,1, 12,3 л/чол., риби – 14,6, 11,1, 9,0 кг/чол. (2, с. 47), що свідчить про складність ситуації в комплексі і необхідність прийняття заходів по її покращенню на основі активізації, насамперед, інвестиційно-інноваційної діяльності.

Щодо капітальних інвестицій, обсяг яких в цілому по економіці в 2015 році склав лише 98,5 % рівня 2014 року, то їм була притаманна тенденція до скорочення в досліджуваному комплексі, що зумовило значне зменшення прийнятих в експлуатацію тваринницьких приміщень для великої рогатої худоби (з 10,5 до 7,7 тис. скотомісць), згортання потужностей по виробництву хлібобулочних виробів (з 11,3 до 7,6 тис. т), олії (з 2,0 до 0,4 тис. т), м'яса (з 10,0 до 2,1 тис. т) (2, с. 154). Відсутність необхідного відтворення призвела до морального старіння і високого зносу основних засобів виробництва, критичний рівень чого давно переступив межу 50 %.

Подальший розвиток ПК, його реформування, пом'якшення диспропорцій функціонування в напрямі стабілізації та поступового економічного зростання, активізація позитивних змін можливі за умови його модернізації з метою вирішення питань щодо його життєздатності та стійкості в довгостроковій перспективі. Окреслення цільових орієнтирів, основними рисами яких є: оптимізація трансформаційного поступу, підвищення ефективності й конкурентоспроможності та продовольчої безпеки країни та її регіонів, має базуватись на досягненнях науково-технічного прогресу, розширенні модернізаційних процесів, як складових частин нового етапу економічних реформ в напрямі формування нової інноваційної моделі його розвитку, що забезпечує зростання рівня життя населення.

Варто вказати, що в основі масштабної системи трансформації розвитку ПК і її складових процесів – реорганізації, реформування, реструктуризації, реконструкції, як дій по перетворенню, перебудові, зміні в різних його сферах, лежить модернізаційне начало, пов'язане з оновленням і осучасненням відповідних компонентів його структури (рис. 1).

Модернізація загалом є процесом повної або часткової реконструкції системи з метою прискорення її розвитку. Це процес зміни системи, будь-якого об'єкту у відповідності з вимогами сучасного переходу до нових прогресивних умов з допомогою проведення різних оновлень. А оновлення об'єкту містить в собі приведення його до такого стану, що відповідає новим вимогам і нормативам, технічним стандартам, показникам якості, забезпечує перехід на новий ступінь розвитку. Так, перехід від традиційного до сучасного суспільства за умови модернізації включає таку схему розвитку: ринкова економіка, відкритість суспільства, нові інформаційні технології, розвинута мережа комунікацій, соціальна мобільність, раціональність, демократія, свобода.

Основними складовими модернізації є економічна, політична, соціальна, культурна. Щодо економічної трансформації, то вона передбачає інтенсифікацію процесу відтворення, що досягається завдяки диференціації праці, енергетичного обладнання виробництва, переводу науки в продуктивну силу і розвитку раціонального управління виробництвом. Ключовими положеннями модернізації виробництва є: удосконалення устаткування та технологічних процесів, розробка і впровадження нового обладнання, матеріалів, способів і методів виробництвом, оптимізація всіх виробничих процесів згідно сучасним потребам.

Модернізація є фактором створення нових економічних форм і інститутів, розвитку ринкових відносин, формування і розвитку ринків різного таксономічного рангу. Вона також передбачає постійне удосконалення методів управління економікою та виробничими технологіями, усунення нерівномірності регіонального розвитку.

Модернізація є засобом формування нової інноваційної моделі розвитку і управління економікою, що забезпечує довгострокове економічне зростання на основі підвищення високотехнологічності та соціальної спрямованості, ефективності та конкурентоспроможності, що призводить до зростання добробуту населення. Роль і значення модернізації в розвитку суспільства важко переоцінити. На її значимість ще вказував англійський історик Арнольд Тойнбі, який стверджував, що суспільство, зорієнтоване на традиції, приречене на загибель; зорієнтоване на сьогоднішній день, приречене на стагнацію; і тільки суспільство, націлене на нове, здатне до розвитку.

Модернізація нерозривно пов'язана з процесами ринкової трансформації, перебудови і оновлення на основі інвестиційно-інноваційної діяльності, технічним переозброєнням виробництва, впровадженням нових комплексних технологій, поліпшенням умов праці, удосконаленням виробничих

відносин. Модернізаційні процеси, які охоплюють усі сторони суспільного життя, є рушієм соціально-економічного розвитку, фактором його стабільності. Тому необхідним є формування і побудова ефективного модернізаційного механізму економіки у відповідності з новими завданнями і умовами розвитку в найближчі роки.

Рис. 1. Трансформаційно-модернізаційний розвиток ПК з вектором на економічне зростання

Цілі модернізації, з врахуванням посилення інтеграційних процесів, складають: створення умов для забезпечення сталого економічного зростання, якісних змін у структурі виробництва, прогресивних змін в інституційній системі. Питанням модернізації економіки, виробничої діяльності присвячені критерії загального характеру, серед них: макроекономічна стабільність, здійснення адміністративної та структурної реформи, наявність ринкових інститутів, правове забезпечення ринкових перетворень, лібералізація цін, розширення підприємницької діяльності, створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиненість фінансового сектору, інфраструктурна розбудова.

Вихід на висхідну криву економічного зростання ПК висуває посилені вимоги щодо зміцнення ресурсного потенціалу території, забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішніх ринках товарів та інвестицій. Нарощення його ресурсного потенціалу має вирішуватись в рамках запровадження інноваційної моделі розвитку, створення цілісної регіональної соціально-економічної системи, зорієнтованої як на найповніше задоволення потреб населення регіонів, так і на зміцнення їх конкурентних позицій. Розбудова та модернізація інфраструктури ПК сприятиме підвищенню інвес-

тиційної привабливості регіональних комплексів, поліпшенню умов запровадження передових інноваційних технологій.

Основним напрямом формування господарської моделі ПК, зорієнтованої на забезпечення економічного зростання інноваційного типу, є розробка і впровадження механізму модернізації основних його сфер. Інноваційна модель розвитку комплексу, як визначальний чинник його прогресу та підвищення добробуту населення, містить такі головні цілі: підвищення ролі наукових та технологічних факторів у подоланні диспропорцій його розвитку; технічне переобладнання і структурна перебудова виробництва; ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля; створення нормальних умов для середовища проживання і життєдіяльності населення.

Враховуючи це, інноваційний розвиток, як основа модернізації ПК, має базуватись на: державній промисловій і інвестиційній політиці, спрямованій на активізацію нововведень; створенні сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності; формуванні належного правового забезпечення та удосконаленні механізму фінансування інноваційної діяльності; вдосконаленні продовольчих ринків та розширенні їх інфраструктури; сприянні інтеграції виробництва, фінансів і науки для домінування розвитку науково-технічної сфери як підґрунтя активізації модернізаційних процесів.

Механізм модернізації ПК може характеризуватися такими процесами та їх дієвістю, як: кількість інноваційно активних підприємств, зростання частки підприємств, що впроваджують інновації, впровадження нових технологічних процесів, освоєння та збільшення найменувань нових видів продукції, обсяги інноваційних витрат, зростання обсягів реалізації інноваційної продукції. Ці показники поки що знаходяться на низькому рівні і мають тенденцію до зниження.

Аналіз інноваційної ситуації як в цілому в країні, так і в регіональному розрізі, свідчить про те, що по багатьох показниках активізації інвестиційних процесів поки що не спостерігається. Незадовільною є й динаміка таких важливих показників як кількість інноваційно активних підприємств, кількість організацій, що проводять дослідження і розробки, чисельність зайнятих у науково-дослідних і конструкторських роботах, кількість впровадження нових технологічних процесів та створення нових видів інноваційної продукції, яка має значну регіональну диференціацію. Як свідчать статистичні дані, кількість підприємств, що впроваджували інновації в 2015 році становила на підприємствах, які виробляють харчову продукцію, 16,8 % (загалом в переробній промисловості – 17,5 %) їх загальної кількості; серед них ті, що впроваджували інноваційні процеси – 8,1 % (9,4 %), з них – маловідходні та ресурсозберігаючі технології – 2,0 % (3,5 %), інноваційні види продукції – 9,5 % (10,4 %), що є безперечно недостатнім та з негативною динамікою.

Так, впровадження нових технологічних процесів на підприємствах, що виробляють харчові продукти, в 2014 році було здійснено на 231 об'єкті, а в 2015 році – лише на 116 (спад на 30,7 %), причому тільки на 41 з них – це маловідходні та ресурсозберігаючі технології, кількість яких у попередньому році склала 44 (2, с. 210-214). Серед загальної кількості 1217 промислових підприємств, де було в 2015 році впроваджено нові технологічні процеси (з них 458 маловідходні та ресурсозберігаючі) лише 4,5 % (116 од.) припадало на підприємства переробної харчової промисловості. Щодо кількості підприємств, які впроваджували нові інноваційні види продукції, то в 2015 році в харчовій промисловості їх було 455 (в 2014 р. – 723), причому з них для ринку – 68 (113), для підприємств – 387 (610), що свідчить про помітне зниження дієвості інноваційних процесів (2, с. 216). Щодо особливостей і характеру інших інноваційних процесів, то їм була притаманна динаміка негативного характеру і зниження показників в останні роки.

Основу модернізаційного потенціалу ПК становить система генерації знань, яка включає сукупність організацій, що виконують фундаментальні дослідження та прикладні розробки. Слід зазначити, що в країні загальна чисельність наукових організацій дещо зменшилась за останні роки – на 2,2 % (з 999 в 2014 р. до 978 в 2015 р.). Спостерігаються суттєві структурні зрушення та зміни у їх спеціалізації (число організацій сільськогосподарського профілю зросло на 3,9 %). Кількість спеціалістів, які виконували наукові та науково-технічні розробки знизилась в цілому на 8,0 %. Що стосується обсягу наукових та науково-технічних робіт (у фактичних цінах), виконаних власними силами підприємств і організацій, то за досліджуваний період в плані прикладних досліджень вони зросли на 18 %, а в плані фундаментальних досліджень вони знизилися на 0,5 %, що не можна визнати задовільним при зростаючій тенденції зниження коштів на розвиток науки (2, с. 212).

Фундаментом інноваційної діяльності є фінансові ресурси, а потенційними джерелами фінансового забезпечення є державне фінансування, власний капітал, кредити, інвестиційний та венчурний капітал. Ситуація свідчить про те, що можливості залучення державних фінансів для фінансування

інноваційних процесів досить обмежені. Важливим є удосконалення механізму залучення інвестиційних коштів для реалізації існуючих потенційних ринкових можливостей розвитку, основними складовими якого залишаються залучення власних коштів підприємств, мобілізація позикових та залучених коштів.

Сучасний стан розвитку ПК у форматі його модернізації можна охарактеризувати такими рисами і особливостями: невисокою активністю інноваційної діяльності його підприємств; незбалансованістю попиту та пропозиції на інноваційну продукцію, недостатньою кількістю розробок нових видів інвестиційної продукції; поглибленням розриву між наукою, яка пропонує нововведення, і промисловістю, що видає нововведення у вигляді нової техніки і відповідних новацій; недорозвиненістю внутрішнього ринку інновацій; недостатністю фінансування; низьким платоспроможним попитом на інноваційну продукцію, недостатнім рівнем розвитку інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності. Реалії розвитку ПК, з врахуванням переходу на інноваційний шлях розвитку, свідчать, що науково-технічний прогрес, і відповідно модернізація, поки що не стали домінуючим фактором його розвитку і росту. Поки що не сформовано якісного соціально-економічного середовища інноваційного розвитку, хоча в останні роки намітилась позитивна тенденція розширення мережі підприємств інноваційної інфраструктури.

Натомість, необхідним в плані модернізації розвитку ПК є удосконалення нормативно-правового поля, інституційного та фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, так як ці процеси на даному етапі проходять стихійно, а державна інноваційна політика дотепер зорієнтована на короткостроковий період. Все це обумовлює доцільність розробки напрямів щодо формування та оптимізації використання модернізаційного потенціалу, удосконалення і розширення оновлених прогресивних процесів в комплексі на основі більш повного використання його науково-технічного та ресурсного потенціалу, що потребує розробки та реалізації заходів практичного характеру на базі теоретичних та методологічних розробок. Вираженням їх може бути формування та реалізація нової трансформаційно-модернізаційної парадигми розвитку ПК, яка в процесі розширення ринкових відносин, активізації трансформаційної динаміки, що сприяє самоорганізації і саморегулюванню розвитку, набуває важливого методологічного і практичного значення. Таку парадигму можна представити як концептуальну ідею, модель процесу взаємоузгодженої побудови комплексного і динамічного розвитку основних складових модернізаційного потенціалу ПК на основі внутрішньої і зовнішньої конкуренції та на умовах партнерства, рівноправності й відповідальності. Схему сучасної трансформаційно-модернізаційної парадигми розвитку ПК з визначенням передумов і факторів її формування, функцій, базових положень, атрибутів і завдань в загальному виді можна представити так – рис. 2.

Структурно-логічна схема формування оптимальної модернізаційної моделі ПК країни та її регіональних структур, з урахуванням стартових умов та рівня організованості функціонально-територіальної структури, і є основою для розробки напрямів комплексного ефективного розвитку ПК.

В основу реалізації парадигми розвитку ПК в плані формування моделі інноваційного розвитку має бути закладене створення інноваційної системи комплексу, яка спрямована на мобілізацію матеріальних, фінансових, людських і організаційних ресурсів для вирішення завдань інноваційного розвитку. Така система має на меті забезпечити стабільний і поступово зростаючий обсяг виробництва наукомісткої продовольчої продукції, стійкого економічного зростання, збільшення надходжень в бюджети різних рівнів, створення додаткових робочих місць, вирішення екологічних і соціальних проблем за рахунок використання новітніх технологій.

Стратегія інноваційної системи визначається економічною політикою держави, нормативно-правовим забезпеченням, формами державного регулювання, станом науково-технічного та виробничого потенціалу, ситуацією на продовольчих ринках, підсистемою генерації знань, виробництвом інноваційної продукції, розвитком інноваційної інфраструктури.

Успішність реалізації трансформаційно-модернізаційної парадигми ПК залежить від формування та задіяння організаційно-економічного механізму цього процесу, який включає систему взаємозалежних важелів, методів, способів, інструментів, функцій управління, організаційних структур впливу на техніко-технологічний і структурний розвиток комплексу. Такий механізм включає значне коло різнопланових заходів, які можна об'єднати в блоки – цільового, аналітичного, ресурсного, конструктивного і прогнозного характеру з вектором на загальне підвищення дієвості і результативності.

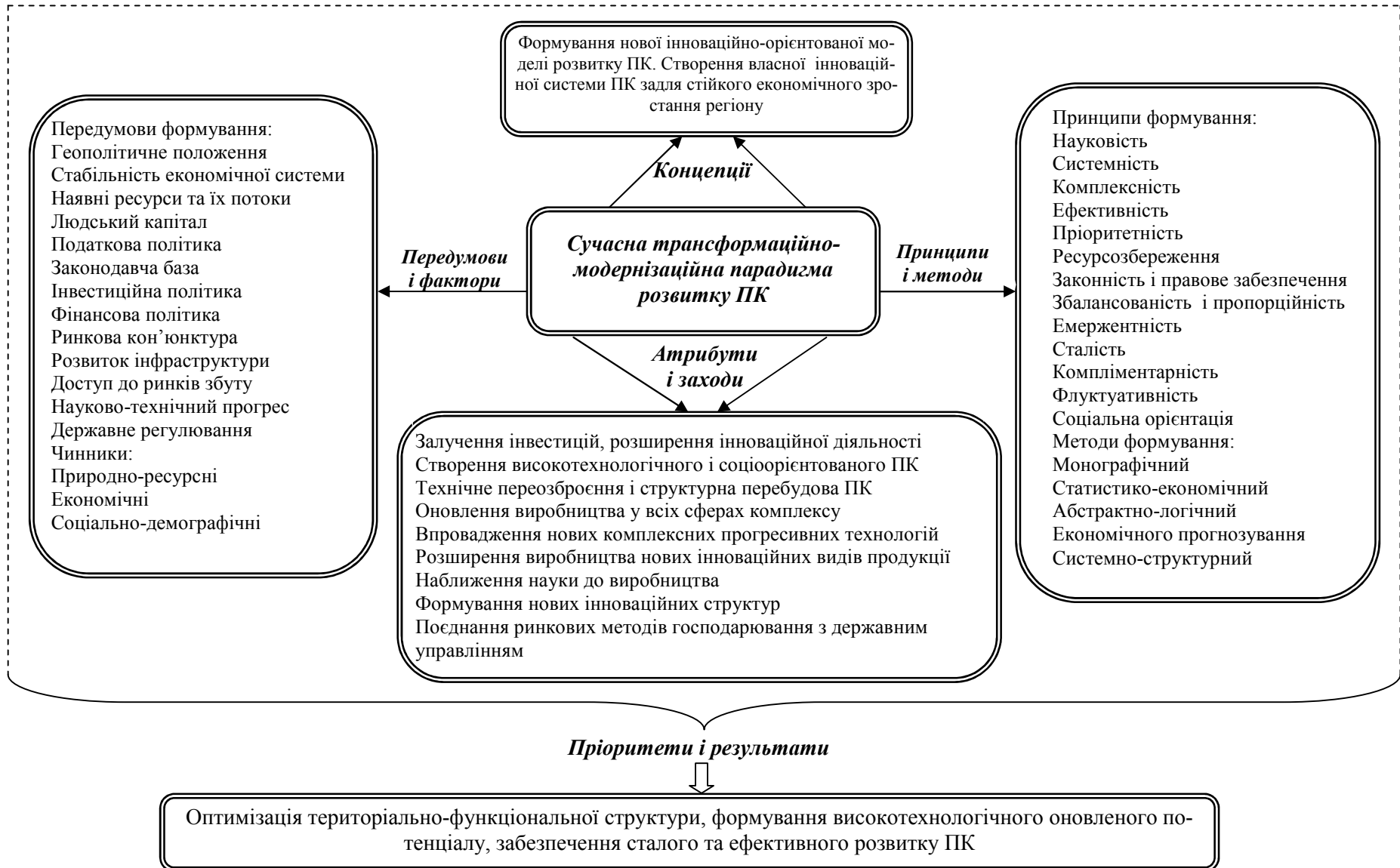

Рис. 2. Модель трансформаційно-модернізаційної парадигми розвитку ПК

Сучасна парадигма трансформаційно-модернізаційного розвитку ПК повинна мати за основу зміцнення його потужності як бази для динамічних процесів інтенсифікації його господарської діяльності на інноваційній основі, зростання обсягів виробництва високотехнологічної і конкурентоспроможної продовольчої продукції, розширення формування та функціонування ринків продовольства, збереження навколишнього середовища, більш повне задоволення потреб населення в якісних продуктах харчування, та забезпечення і розширення зростання добробуту населення.

Висновки. Впровадження модернізаційного варіанту трансформації ПК, удосконалення функціонально-галузевої, технологічної та просторової структури господарського комплексу забезпечить зниження структурно-технологічних диспропорцій і підвищення технологічного рівня продовольчого виробництва; збільшення частки переробних галузей, порівняно з сировинними, в структурі комплексу; зростання конкурентоспроможності продовольчої продукції на внутрішніх і зовнішньому ринках; оптимізацію експорту за рахунок збільшення питомої ваги високотехнологічної продукції; підвищення рівня життя населення.

Список використаної літератури

1. Статистичний бюлетень за 2015 рік / Державна служба статистики України. – К., 2016. – С. 101.
2. Україна в цифрах 2015 : стат. зб. / Державна служба статистики України. – К., 2016. – С. 237.
3. Інноваційна стратегія українських реформ / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. – К. : Знання України. 2002. – 336 с.
4. Регіонально-просторові системи України : методологія і сучасна практика формування. – К. : РВПС України НАН України ; Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 423 с.
5. Регіони України : проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
6. Актуальні аспекти механізму модернізації : зб. наук. праць. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2003. – 145 с.
7. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – 315 с.
8. Коломицева О. В. Стратегія структурних змін економіки регіонів: методологія і практика / О. В. Коломицева. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 372 с.
9. Бутко М. П. Модернізація регіональних господарських систем у глобалізаційному економічному просторі / М. П. Бутко, Т. В. Пепа, Ф. М. Ульяненко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2014. – 268 с.

L. Chernyuk, T. Pepa

TRANSFORMATION AND MODERNIZATION PARADIGM OF THE DEVELOPMENT OF FOOD INDUSTRY COMPLEX OF UKRAINE AND ITS REGIONS

The article explores transformation and modernization development of food industry complex of the country and its regions. The current state of investment-innovative activities within this complex through the dynamics of the last few years' period has been determined, with elaboration of quantitative characteristics; modernizational advance of food industry's operation has been analyzed within the system of areal coordinates; insightful analysis of the modernizational processes within the complex has been performed; and specific features of its components have been identified and explained with detection of the key priorities and prospects.

Transformation and modernization paradigm of food industry complex development has been formulated with the substantiation of principles and methods of its construction, determination of its preconditions and factors of formation. Its attributes and basic provisions have been outlined along with prospective directions and efficiency parameters of its implementation.

Keywords: *modernization, transformation, food industry complex, paradigm, innovative-investment development, prospects, efficiency.*